

VOORWOORD

Laat u verrassen door de Zoetermeerse wijk Seghwaert. Deze wandelbrochure biedt u een leidraad door deze prettige woonwijk. De route leidt u door vijf parken en langs vijftien vijvers. Dat is bijzonder veel voor één wijk. Ontdek al deze plekken van Seghwaert en krijg grip op het schoolvoorbeeld van een zogenaamde 'verdwaalwijk' die in de jaren zeventig werd uitgedacht en eind jaren zeventig, begin jaren tachtig werd gebouwd.

Wellicht blijkt dat ook u het 'verdwalige', kleinschalige karakter van de wijk juist een prima kwaliteit vindt. De wandelbrochure maakt het verdwalen overbodig én biedt u op tal van plaatsen uitleg over wat u aan architectuur en omgeving tegenkomt tijdens het wandelen.

Ik wens u mede namens de initiatiefnemers vanuit de gemeente Zoetermeer en Floravontuur Promotie Zoetermeer veel wandelgenoegeen.

Frans Muijzers,
wethouder wonen en architectuur

SEGHWAERT

Langs vijftien vijvers en vier parken

De woonwijk Seghwaert staat bij de één bekend als knus, huiselijk, groen en karakteristiek, de ander vindt het een onoverzichtelijke 'verdwaalwijk' uit de jaren zeventig. De één is een bewoner, de ander is een bezoeker.

Of u nu een bewoner óf een bezoeker bent, in beide gevallen kunt u plezier beleven aan deze typische jaren zeventig-wijk die een reactie was op de hoogbouw uit de jaren zestig. De wijk werd bij het ontwerpen en aanleggen verdeeld in maar liefst acht deelgebieden met elk een eigen ontwerpteam en een stedenbouwkundig plan. Hierin werd vastgelegd dat er zowel diversiteit als samenhang moest ontstaan tussen de architectuur (de woningen) én de openbare ruimten hiertussen: de straat, het woonerf, het plein, de laan, de woonstraat en het woonpad. Zo is een prachtige jaren zeventig-voorbeeldwijk van het stedenbouwkundige principe 'éénheid in verscheidenheid' ontstaan. Grote herkenbare gebouwen zult u in deze laagbouwwijk niet vinden.

De naam Seghwaert

De huidige wijk Seghwaert dankt haar historische zeventiende-eeuwse benaming aan het oostelijke deel van het voormalige tweelingdorp Zoetermeer-Zegwaert. De polder ten noorden van Zegwaert heette toen de Seghwaertse polder. Later werd dit de Palensteitse polder en in het midden van deze polder is eind jaren zeventig, begin jaren tachtig de wijk Seghwaert verrezen.

Wybertje op de kaart

Op de plattegrond van Zoetermeer herkent u Seghwaert als een wybertje. Het is de achttiende-eeuwse Palensteitse polder waar Seghwaert deze vorm voor een groot deel aan te danken heeft. De polder werd, en Seghwaert wordt nu nog steeds, ten oosten begrensd door de Zegwaartseweg en ten westen door de Leidsewallenwetering. De Palensteitse polder is in 1759 drooggemalen en toen dus ook ontstaan. De Zegwaartseweg en de Leidsewallenwetering bestonden al in de Middeleeuwen. De Zegwaartseweg is eigenlijk een dijk en vormde

de verbinding tussen Benthuizen en het voormalige tweelingdorp. De Leidsewallenwetering is een middeleeuwse waterloop die diende als vaarweg naar Leiden.

De zuidgrens van Seghwaert wordt gevormd door de Australiëweg voor het autoverkeer. Deze hoofdverkeersader is vanuit Seghwaert alleen toegankelijk via de Vaartdreef. Het Kangoeroepad, het fietspad parallel aan de Australiëweg, biedt op verschillende plaatsen toegang tot de wijk. Dit pad vormt letterlijk de zuidgrens en loopt van de Leidsewallenwetering tot aan de Zegwaartseweg.

Ten noorden heeft het wybertje van Seghwaert niet zo'n heldere begrenzing. Het is de begrenzing met de wijk Noordhove die wel heel

zichtbaar is op de plattegrond. Noordhove is ten westen van de Zegwaartseweg een zogenaamde ganzenvoet. Met de hiel aan de Behrenslin en de rechterteen aan de Ruimtebaan. De min of meer rechte lijn van de Behrenslin tot en met de Ruimtebaan die eindigt bij de Zegwaartseweg, is de noordelijke begrenzing van Seghwaert.

Windsingels, vaarten en dreven

De voormalige Palensteitse polder ontstond door het afgraven van veen voor turfwinning vanaf de Middeleeuwen. Door het afgraven tot aan de zeekei ontstonden grote stukken land die eigenlijk permanent onder water bleven staan. Droogmaling van dit stuk land en het doorgraven met nieuwe sloten en tochten maakten deze polder geschikt voor akkerbouw en fruitteelt.

Dit historische gegeven ziet u heel herkenbaar terug in de wijk Seghwaert. Niet alleen in de agrarisch historische benamingen van de straten: de tuinen, de velden, de gaarden, de akkers, de parken, de vaarten, de sloten, de weiden en de aanvoerroutes, de dreven (dreef= brede landweg), maar ook in de parken en de groenvoorzieningen aan woonerven. Hier vindt u windsingels van elzen en populieren die in andere tijden de boomgaarden of ander gewas tegen harde wind konden beschermen. Op veel plaatsen in de wijk vindt u rijen knotwilgen, die mede zorgen voor een oer-Hollands landelijk beeld.

Oud en nieuw water

Op verschillende plaatsen vindt u zogenaamd oud water in Seghwaert. De oude Dwarstocht (tocht= poldersloot) loopt nog steeds door de wijk en tegen de Zegwaartseweg aan bevinden zich de restanten van de oude poldersloten. De Leidsewallenwetering, de eeuwenoude waterverbinding met Leiden, hoort natuurlijk ook bij dit lijstje van oud water.

Nieuw water is er volop in de wijk in de vorm van vijftien aangelegde vijvers of waterpartijen. De meeste zijn compact van vorm. Soms zijn ze recht toe recht aan en duidelijk aangelegd en soms hebben ze juist een heel natuurlijke venachtige vorm, óf allebei. Bruggen en beschotten halen een oud-Hollandse karakteristiek van waterwegen met bruggetjes en sluisjes naar voren. Op de groene wallenkanten die hier en daar parkachtig zijn groeien boom- en struiksoorten die ook in de polder voorkomen, zoals (treur)wilgen, grauwe elzen, abelen en populieren.

De vijvers in Seghwaert vormen sierelementen en buffers van rust en stilte, maar ook zijn ze onderdeel van een noodzakelijk waterbergingsstelsel. Want ja, watermanagement is en blijft zeker in Zoetermeer aan de orde van de dag.

Deze wandeling is bijzonder vanwege:

- Vijvers
- Parken
- Architectuur

Afstand:

Lengte: 10 km, mogelijkheid tot 5 km en 3 km
Beginpunt: Station Leidsewallen
Eindpunt: Station Seghwaert

Horeca:

Coret Cafeteria

Achtergrond informatie wandeltocht

1. De eerste vijver van de route heeft een natuurlijke venachtige vorm en een duidelijke bufferfunctie. De afstand tussen de huizen en het station is vergroot en er is een fraaie natuurlijke wandelroute ontstaan naar het openbaar vervoer.
2. Vanaf de Leidsewallenwetering kunt u de huizen goed overzien en de architectuur van een afstand bekijken. Opvallend is het gesloten karakter van de derde huizenrij aan de rechterkant. De zich herhalende rechthoekige uitbouw in de kap van de huizen doet denken aan de kantelen in een vestingmuur.
3. Vanaf het bruggetje heeft u mooi zicht op de vijver waarvan de oevers afwisselend gevormd worden door de tuinen van bewoners en door natuurlijk ogende oevers met treurwilg en knotwilgen.
4. Hier ervaart u heel sterk de hoogteverschillen in waterstanden. Het water van de Leidsewallenwetering bevindt zich wel een paar meter boven u. De vijver van dit park is gedeeltelijk een speelvijver en gedeeltelijk een nabootsing van Hollands polderland in het klein. Fruitbomen, een schapenweide en hagen en windsingels van els en meidoorn, rijen met knotwilgen langs de waterkanten en de nagebootste landjes met rietkragen maken dit polderpark compleet.
5. Vanaf dit punt heeft u goed zicht op de zogenaamde 'slinger van Weber'. Het is een strakke sobere architectuur. Het individuele huis gaat ten onder in het geheel van een horizontale lijn in de gevel en de gevel volgt de bochten in de straat. Dure extra's zoals bijvoorbeeld een verbijzonderde hoekwoning, een verspringende gevel of een overdekte parkeervoorziening worden bij deze bouw achterwege gelaten. Eind jaren zeventig bleek het kleinschalige, levendige bouwen dat Seghwaert karakter heeft gegeven te duur geworden. U kunt hier aan de architectuur zien dat u zich aan de noordgrens van Seghwaert bevindt. Het noordelijke deel van Seghwaert werd het laatst gebouwd toen er minder geld beschikbaar was.
6. Misschien valt het u op? De verschillende kleuren baksteen die hier op een speelse manier zijn toegepast? U komt hier ook weer verspringende en lager liggende daken en gevels tegen die de woonerven een knus uiterlijk geven.

7. Deze vijver zorgt voor rust en ruimtelijkheid tussen de woonhuizen, een scholencomplex en jongerenwoningen aan het Kraaienveld. De waterpartij is een aaneenschakeling van een smal slootachtig deel en een grotere rechthoekige vorm. Het rijtje knotwilgen is karakteristiek Hollands.
8. De vijver hier benadrukt de open ruimte. Deze ligt aan een kleinere maar toch doorgaande verkeersader: het Kraaienveld. Deze straat scheidt 'de Weiden' van de 'Velden'. Hier zien we wederom de 'slinger van Weber'. Deze wordt doorkruist door een doorgaand fietspad naar Noordhove. Het geeft een mooie zichtas wanneer u op de brug van de vijver staat: u kijkt ver weg, tot in het hart van de wijk Noordhove.

9. De vijver van het Kwikstaartveld heeft vrije natuurlijke oevers en nergens grenzen er achtertuinen aan. Net als de vijver aan de Konijnenweide zorgt deze vijver met een natuurlijke venachtige vorm voor veel ruimtelijkheid tussen de rondom gelegen woonhuizen. Opvallend in de begroeiing van de oevers zijn het dennbosje van grove dennen en de moerascypressen.

10. Deze vijver met de vorm van een slinger zorgt voor openheid aan het woonerf én voor een natuurlijke groene buffer tussen de woningen en de spoorlijn.

11. Deze Dwarstocht is gegraven door zogenaamde polderjongens met een gewone schop of spa toen de Palensteitse polder in 1759 werd drooggemalen.

12. Vanaf dit wandelpad kunt u de bebouwing langs de Velddreef en de Akkerdreef goed overzien. Langs de dreven is de bebouwing duidelijk hoger en heeft een stedelijker karakter. De boomsoort, de Plataan, die we hier vaak tegenkomen moet dit beeld versterken. Achter die wat hogere bouwtypen, met veel maisonette-woningen, vinden we de woonerven waaraan de bouw lager en landelijker van karakter is. Het buurtgroen met de speleplekken en de vijvers versterken het landelijke beeld.

13. Was het u al opgevallen dat de huizen hier vol verrassingen zitten? Op de Radijsakker hebben de met veel hout afgewerkte huizen grote carports en balkons. De huizen van de Uien- en de Tomatenakker zijn helemaal bijzonder door de steile, hoge puntdaken

bedekt met oranje dakpannen en de wijze waarop ze, aan elkaar geschakeld, om drie intieme hofjes heen gebouwd zijn. Bovendien is er in dit huizenproject een enorme variatie aan venstervormen, groot, klein, liggend en staand. Het ronde metselwerk aan de balkons en aan de half uit de gevel stekende 'torens' aan de straatkant maken dat u wel even rustig moet blijven kijken. Bijzonder zijn ook de vensters die 'de hoek om gaan'. Let u ook eens op de lichte betonstenen boven de kozijnen die afsteken tegen de oranje baksteen.

14. Vanaf deze binnenplaats ziet u een bouwproject naar een voorbeeld van de Nederlandse architectuurstroming het Structuralisme. Het Structuralisme gaat uit van het opdelen van grote gebouwen in zorgvuldig beredeneerde kleinere identieke modules, die aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Het voormalige ministerie van OC & W aan de Europaweg in Buytenwegh is bijvoorbeeld zo'n structuralistisch gebouw. De architect van het project in Seghwaert Jan Verhoeven werd in zijn tijd op één lijn geplaatst met andere structuralisten als Herman Herzberger, Theo Bosch en Piet Blom. U heeft het bouwencomplex aan de Roggeakker betreden via de hellingbaan van het bruggebouw. Het gebouw voert u over het water. Het bruggebouw bevat slechts zes woningen van elk drie verdiepingen hoog. Het totale complex bevat 97 huurwoningen variërend van HAT-eenheden tot vijf-kamer-eengezinswoningen. Kijkt u even goed rond en let eens op de trappenhuizen, de flauwe dakhelling en de zogenaamde tuitgevels op de kopse kanten van de gebouwen en in de knikken van twee aan elkaar geschakelde vleugels van het gebouw. De tuitgevel is de benaming van het geveltype van een Amsterdams pakhuis. Het parkje met de vijvers en de waterpartijen met niveaunderschillen die bij dit complex behoren zijn de moeite waard.

15. Vanaf dit pad heeft u links een mooi zicht op de hooggelegen dijk die de oude Zegwaartseweg eigenlijk is. De oude geknikte kap van een vrijstaand woonhuis dat aan deze weg staat vormt een vooroorlogs historisch element. Het is een tegenpool van wat rechts te zien is in de woonwijk Seghwaert. Dat is een opmerkelijk type woningen, 'rug-aan-rug' gebouwd, een project van premiekoopwoningen uit 1979. De lagere woningen van twee verdiepingen zijn met hun rug tegen de volgende huizenrij aangeplakt die drie verdiepingen hoog is. Deze huizen hebben een daktuin op de eerste verdieping die tegen de blinde muur, 'de rug' van de ervoor gelegen woningstrook aan ligt.

